

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

39.

Korzika in Sardinija.

Korzika in Sardinija sta dva otoka v sredozemnem morju. Nekdaj sta bila spojena, o tem ni dvoma, ali morje je pretrgalo ožino sv. Bonifacija, in tako napravilo dva otoka. Otoki Cavallo, Lavezzi, Razzoli, Budelli, Sparigi in Magdalena so sami vrhunci gora, ki so zginele. Stanovniki so junaški osvetniki. Ne vé se za gotovo, od kod so današnji Korzi. Eni trdijo, da so to bili Ligurci, eni da so to bili Sikulci, a eni da so to bili Iberci. Naj so bili to ali ono, oni so čudni ljudje. O njih se govori, da zaslužujejo vešala, in da znajo vitežki umirati. Ta pregovor je rad v usta jemal Pasquale Pauli, oni isti, ki je poprej junaški varoval slobodo svojega otoka, a potem se bedasto in svojevolsko predal Francoski na milost. Bila je pri Korzih huda krvna osveta v navadi, in še dan danes ni do celega zatrta. Vsakega leta je padlo zbog tega nad tisoč Korzov. Tudi pri njih je ženska nedotakljiva, kateri možak ne sme na silo kaj žalega učiniti, če noče, da ga potem psujejo in sramoté, kakor na pr. v Črni gori.

Več potov se je uže prigodilo, da so same ženske morale obdelovati polje, ko so možaki zbog krvne osvete prežali po dnevu in po noči drug na drugega. Kedar so prinesli užaljeni obitelji ubitega očeta, brata ali sina, tedaj so najbližnji sorodniki prepevali žalostinke, izživali rodbino, in zaklinjali jo na osveto. Nikdar ta pesem mrtvaška ni bila brezvspešna; roke so se vzdigovale, po deset in deset, in pred mrtvecem so se možaki zakleli, da bode zopet tekla kri. Te pesmi so najlepše narodne pesmi korzijanske. Krvna osveta je vladala dolgo na Korziki, kakor tudi na Sardiniji, s to samo razliko, da so tu krvni prizori bili še strastnejši. Računi se, da je na istem otoku v štiridesetih letih padlo zbog osvete nad 50.000 glav. Divjaštvo sardinsko pa ima še drugih dokazov. Žena je bila robinja možu. V znak tega robstva morala je koj prvega dne, ko je prišla v hišo moževo, prebiti tako, da se ni tako rekoč nikamor ganila, da je tako dokazala, da nima več svoje volje, da je odslej moževa stvar. Vladala je na Sardiniji tudi še neka vrsta divjaškega in besnega obnašanja do umirajočih. Neke ženske, „accabadure“ nazivane, dobivale so nalog, da spravijo umirajočega čim preje v grob, samo da ne trpi. No ti zli običaji so hvala Bogu, do celega se pozgubili. Krvna osveta se pa še drži tu in tam, a v zlasti na Korziki, kjer so junake vedno v zvezde kovali. Slavé Korzi svoje junake še iz one davne dobe, ko je hotela Kartaga osvojiti tudi Korziko, kakor je bila osvojila Sardinijo, ter jo pripravljala za skladišče pšenice. Ali Korzi so se uprli vitežki, in Kartażani so bili zadovoljni, da so mogli obvarovati po katero luko ter tako odrivati od otoka ostale tekmece.

Da ste Korzika in današnja Sardinija bili nekdanj spojeni, to najbolje spričuje ožina sv. Bonifacija. Ali sestavina zemljišča spričuje tudi še to, da je današnja Sardinija bila nekdanj množina otokov in otočičev, ki so se spojili v eno celino vsled kakih silovitih stresov zemljinega droba. Ta predel je bil sedež strašnih vulkanskih pojavov, in dandanašnji seljak stanuje in spi mirno v svoji koči, ki morda stoji v samem kraterju kaknega bivšega vulkana.

Sardinija je polna slanah močarin, katere kužijo zrak z nezdravim izparivanjem. Ta nečista in nezdrava sapa se vlega kedaj pa kedaj daleč na okolo, in razsipava povsodi smrtonosno mrzlico, a megla, ki se vzdi-

guje zjutraj z onih močarin, tudi še mnogo pripomaga. Na Sardiniji je več krajev, s katerih tujec mora pobegniti, če pa ostane prisiljen v takem kraju, tedaj se ne zmoti, če reče, da je obsojen na zgodnjo smrt. Domačini, ki so se po tolikih rodovih privadili zakuženemu zraku, nosijo vedno na sebi obleko iz kože, ki je ne slečejo niti v najhujši vročini. Glavni je vzrok tej nezdravosti zraka ta, da malokdaj severovzhodni veter piha. Tako sodijo domačini, tako so sodili stari in sodijo tudi noveji zemljepisci. Na otoku prevladujejo južnovzhodni vetrovi (šilok), in severozahodni (maistral). Prvi vleče s pustinje libijske, a drugi s Pirenej in z Alp. Šilok nazivajo domačini „maledetto levante“ (prekleti vzhodnjak), a pozdravljajo radostni toli olagcnosni maistral, ki s svojim studenim dihom tako blago deluje na živce, ter jih krepi in oživlja.

Naši dopisi.

Dobrova 11. sept. (*Učiteljska 25letnica.*) Ker so bile naše vrle „Novice“ tako prijazne, da so o svojem času objavile „poziv“ in „vabilo“ k učiteljski 25letnici, upam, da bodo tudi sedaj bolj obširni popis, kako se je ta obhajala, dobrotno v svoje predale sprejeti izvolile.

Vseh učiteljev, kateri v mili domovini od l. 1861. aktivno službujejo, je 10; od teh opravičili so se trije, da se radi boleznj 25letnice udeležiti ne morejo; drugi trije izostali so iz neopravičenih vzrokov; a 25letnice udeležili so se pa sledeči gospodje: Štefan Francelj, učitelj v Studenem; France Klinar, učitelj pri sv. Vidu nad Cerknico; Franc Praprotnik, učitelj v Preski in pa podpisanega malenkost, kot nadučitelj tukaj na Dobrovi. Prva točka „ogled c. kr. državne osrednje drevesnice“ pod Rožnikom morala je radi premale vdeležbe in prepoznega časa dne 1. septembra t. l. iz dnevnega reda izostati.

Dné 2. septembra došli in počastili bili so precej zjutraj tukaj na Dobrovi zgoraj imenovane štiri jubilate še sledeči gospodje sobratje: Andrej Praprotnik, Josip Levičnik, France Raktelj, France Papler, Nikolaj Stanonik, France Kavčič, Lavoslav Božič, Josip Traven, Ivan Tomšič in pa profesor Josip Kožuh iz Gorice; tem podružila sta se pozneje tudi naša vrla domača v. č. gospoda duhovnika: Jernej Babnik, župnik, in pa Josip Laznik, duhovni pomočnik in katehet tukajšnji. Slava jima!

Slavnost sama na sebi se je pa ta dan tukaj sledeče vršila in dokončala: Ob 9. uri zjutraj celebriral je v. č. gosp. Josip Laznik sv. mašo v zahvalo Bogu za dobrote, milosti in pomoč, katero je on skoz 25 let jubilentom v težavnem poklicu njihovem skazoval; po sv. maši zapel je gosp. celebrant pred altarjem „Te Deum laudamus“. Pri tem svetem opravilu pel je mešani zbor domačih pevkinj in gospodov jubilentov učiteljev primerne cerkvene pesmi. Prec po sv. maši in zahvaljeni pesmi opravile so se za mir in pokoj duš umrlih sobratov naših v farni cerkvi tukajšnji „male bilje“ z drugimi molitvami vred. Ta obred vodil je domači velezasluženi gosp. župnik Jernej Babnik, pri katerem asistovali so tudi gosp. katehet Josip Laznik in trije učitelji jubilanti. Bil je to ginaljiv, nazočim v srca segajoči prizor.

Takoj po svetem cerkvenem opravilu povabil bil je velezasluženi gosp. župnik vse zbrane, zgoraj navedene gg. učitelje in jubilate na „predkosilce“ v farovž, kjer napravil bil jim je tudi jedrnat in v srca segajoč govor z napitnico vred, kar se je vse z navdušenostjo sprejelo. Po kratkem oddihu razkazal je vrli gospod župnik